

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Contactpersoon
Cluster Curaçao
Datum
26 november 2019
Ons kenmerk
Cft 201900161

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Pagina
1/9

Bijlage
1

Onderwerp
Reactie op derde uitvoeringsrapportage 2019 Curaçao

Geachte heer Gijsbertha,

Conform artikel 18 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) zendt de Raad van Ministers (RvM) uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal de uitvoeringsrapportage (UR) aan het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) en aan de Staten. Op 14 november 2019 heeft het Cft de derde UR 2019 ontvangen. Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het Cft op de UR. Een afschrift wordt aan de Staten en de minister-president verstuurd.

Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijksministerraad op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao. Met betrekking tot de uitvoering van de begroting in 2019 schrijft de aanwijzing voor dat een verwacht tekort in 2019 nog in datzelfde jaar dient te worden gecompenseerd.

De derde UR laat naast het resultaat over de eerste drie kwartalen 2019 ook een bijgestelde begroting voor geheel 2019 zien. De basis hiervoor is het aangepaste ontwerp van de eerste begrotingswijziging 2019 (BW), dat het Cft op 3 september 2019 heeft ontvangen. Daarop vooruitlopend is in augustus jl. een aantal inkomstenverhogende maatregelen geaccordeerd door de Staten. De begroting inclusief eerste BW is in deze UR gelijk gesteld aan de eindejaarprognose. De formele aanpassing van de begroting zelf is tot op heden echter nog niet afgerond. Dit heeft tot gevolg dat de nu nog geldende begroting achterhaald is. Vanuit pragmatische overwegingen hanteert het Cft in deze reactie de begroting inclusief de nog vast te stellen BW. Het Cft verzoekt u voor 10 december a.s. tot vaststelling van de BW te komen zodat de formele begroting weer aansluit bij de actuele stand van zaken.

Oordeel

Op basis van de aanwijzing is het uitgangspunt dat de gewone dienst aan het eind van 2019 geen tekort mag tonen. Voornamelijk door de invoering van inkomstenverhogende maatregelen uit het groeiakkoord¹ en meevallers in de belastinginkomsten, verwacht u voor 2019 een sluitende gewone dienst. Naar het oordeel van het Cft is de kans op een tekort op de gewone dienst in 2019 echter nog steeds aanwezig, ondanks dat de UR een verwacht resultaat van ANG 0 laat zien. De gevolgen van de brand bij de landsontvanger, de situatie bij de raffinaderij, aanzienlijke verplichtingen waarvoor geen dekking is in de begroting en de gevolgen van de extra financiering van het CMC voor de gewone dienst van het land zijn concrete risico's voor het laatste kwartaal. De mate waarin deze risico's beheerst zullen worden, zal bepalen of het land een tekort op de gewone dienst kan voorkomen.

In onderstaande toelichting vindt u een verdere uitleg bij deze bevindingen en een aantal verzoeken tot verdere informatie en/of actie. Het betreft hierbij:

- Het Cft vraagt u voor 10 december a.s. tot vaststelling van de BW door de Staten te komen zodat de formele begroting weer aansluit bij de actuele stand van zaken.
- Het Cft vraagt u aan te geven hoe u de overige baten voor 2019 wilt realiseren. Wij vragen u in het bijzonder om aan te geven hoe u eventuele tegenvallers bij dividenden van Refineria di Korsou (RdK) en de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) denkt te ondervangen.
- Het Cft vraagt u om zo spoedig mogelijk de geoptimaliseerde businesscase HNO en het sluiten van het oude ziekenhuis SEHOS aan te bieden. Op basis van deze businesscase moet inzichtelijk worden op welke wijze u efficiëncymaatregelen neemt om ervoor te zorgen dat de exploitatiekosten van HNO niet hoger worden en welk deel van de meeruitgaven van de bouw van het ziekenhuis voor rekening komt van de begroting van het land (in 2019 en latere jaren, zowel voor wat betreft de gewone dienst als de kapitaaldienst) en welk deel voor rekening komt van de begroting van het ziekenhuis.
- De UR toont een overzicht van (mogelijke) overschrijdingen van ANG 38 miljoen waarvoor nog geen dekking in de begroting is gevonden. Het Cft vraagt u aan te geven op welke wijze u de overschrijdingen van maximaal ANG 38 miljoen denkt te dekken binnen de begrotingen.
- U wordt gevraagd om de verwachte belastingbaten te actualiseren of aan te geven welke acties u onderneemt om deze baten weer op het niveau van de voor de brand te brengen.
- Het Cft heeft kennisgenomen van het advies van het CBS betreffende de samenstelling van de collectieve sector van Curaçao voor 2019 en 2020 en verzoekt u om met de RvM en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties tot vaststelling van de collectieve sector te komen voor dit en volgend jaar.

¹ Groeiakkoord 'Naar hersteld vertrouwen en voor een welvarend Curaçao' d.d. 12 juli 2019

Het Cft verzoekt u uiterlijk op 10 december a.s. een reactie te geven op dit schrijven.

Toelichting

Baten

Tot en met september zijn de totale baten ANG 1.231,4 miljoen. Deze zijn als volgt opgebouwd:

In ANG miljoen	Realisatie tot en met september	Begroot in 2019	Realisatie t.o.v. begroot
Belastingbaten	1127,5	1.507,2	75%
Schenkeningen & Subsidies	13,3	16,7	80%
Overige baten	90,6	173,0	52%
Totaal	1.231,4	1.696,9	73%

Belastingbaten

De belastingbaten tot en met september 2019 zijn ongeveer ANG 76 miljoen hoger dan de gerealiseerde belastingbaten tot en met september 2018. Dit positieve verschil wordt verklaard doordat de belastingen overall beter presteren dan vorig jaar en doordat in juli een incidentele meevaller is ontvangen van ANG 41,8 miljoen vanuit de Belastingregeling voor het Koninkrijk (was vorig jaar ANG 15,9 miljoen). In vergelijking met de begroting 2019 (inclusief de belastingverhogingen in de nog vast te stellen BW) liggen de belastingbaten nog op schema. In augustus en september zijn echter tegenvallende baten gerealiseerd (ongeveer ANG 20 miljoen minder dan verwacht). Uit ambtelijke toelichtingen blijkt dat de brand bij de landsontvanger waarschijnlijk de belangrijkste oorzaak is hiervan en het is niet uitgesloten dat de effecten van de brand ook in het laatste kwartaal de belastingbaten verder negatief zullen beïnvloeden. Concreet wordt u gevraagd om de verwachte belastingbaten te actualiseren of aan te geven welke acties u onderneemt om deze baten weer op het niveau van voor de brand te brengen.

Per 1 september jl. zijn de tarieven voor de omzetbelasting, de accijnzen, de afvalstoffenbelasting en de onroerendezaakbelasting verhoogd. De onroerendezaakbelasting loopt tot en met september ongeveer ANG 6 miljoen achter op de begroting en zal naar verwachting dit jaar een tegenvaller met zich brengen, ondanks de extra inkomsten uit de tariefsverhoging. Voor de andere genoemde belastingsoorten geldt dat de ingeschatte extra inkomsten uit de tariefsverhogingen noodzakelijk zijn om de begroting voor deze belastingsoorten dit jaar te realiseren. Er is echter een reële kans dat de ingeschatte extra inkomsten te hoog zullen blijken vanwege aanloopeffecten (bv. administratieve implementatie) of doordat in juli en augustus extra goederen zijn ingevoerd tegen de toen nog lage tarieven, waardoor het invoervolume in de laatste maanden van het jaar tegen zal vallen.

Overige baten

De overige baten zijn tot en met september pas voor 52 procent van de begroting gerealiseerd. Dit betekent dat bijna de helft van de begrote baten in deze categorie (ANG 82,4 miljoen van ANG 173 miljoen) nog in het laatste kwartaal gerealiseerd moet worden. Dit betreft onder andere het uit te keren dividend over 2019 van RdK en van CBCS alsmede een licentievergoeding van het Bureau Telecommunicatie, Post en Utiliteiten, gezamenlijk goed voor ANG 49,7 miljoen. Dit betekent een aanzienlijke onzekerheid in de begroting. Het Cft heeft begrepen dat de dividenden van CBCS onder druk staan als gevolg van de acties die zij moet ondernemen vanwege de verslechterende deviezenvoorraad en de invoering van de Caribische gulden. Het Cft wenst te vernemen hoe realistisch de nog te realiseren dividenden dit jaar zijn en in het bijzonder hoe u eventuele tegenvallers bij dividenden van RdK en CBCS denkt te ondervangen.

Lasten

Tot en met september zijn de totale lasten ANG 1.190,5 miljoen. Deze zijn als volgt opgebouwd:

In ANG miljoen	Realisatie tot en met september	Begroot in 2019	Realisatie t.o.v. begroot
Beloning van personeel	335,3	434,1	77%
Verbruik van goederen en diensten	108,9	235,6	46%
Afschrijving vaste activa	69,1	97,5	71%
Interest	35,6	69,0	52%
Subsidies & Overdrachten	293,2	381,4	77%
Sociale zekerheid	348,4	474,3	73%
Andere lasten	0	5,0	0%
Totaal	1.190,5	1696,9	70%

Alle lastencategorieën lijken zich in 2019 conform de begroting en het veronderstelde seizoenspatroon te ontwikkelen. Voor de categorie Verbruik van Goederen en Diensten geldt ook dit jaar dat een groot deel van het budget pas in het laatste kwartaal besteed/geboekt zal worden: Tot en met september heeft het land ANG 108,9 miljoen uitgegeven op een budget van ANG 235,6 miljoen. Doordat deze lasten voor het grootste deel aan het eind van het jaar pas worden gerealiseerd/geboekt, is bijsturing op een eventuele budgetoverschrijding vrijwel onmogelijk. Het Cft beschouwt dit als een risico.

In de begroting is voor ANG 25 miljoen aan extra ruimte voor tegenvallers verwerkt en u heeft aangegeven kordaat toe te zien op het voorkomen van tegenvallers door de ministeries zelf. De UR toont echter een overzicht van Raadsbeslissingen en/of verzoeken waarvoor nog geen dekking in de begroting is gevonden die opgeteld extra lasten van ongeveer ANG 38 miljoen kunnen betekenen (ongeveer ANG 17 miljoen daarvan is goedgekeurd door de RvM). Wij vragen u aan te geven op welke wijze u de overschrijdingen van ANG 38 miljoen denkt te dekken binnen de begrotingen.

Kapitaaldienst

Uit de UR blijkt dat van de in 2019 voor ANG 159,8 miljoen begrote investeringen tot en met september ANG 91,2 miljoen is gerealiseerd. In het laatste kwartaal zal volgens de huidige begroting nog ANG 68,6 miljoen worden geïnvesteerd. Voor het totaal aan investeringen in 2019 veronderstelt de begroting een nieuwe lening in 2019 van ANG 70,4 miljoen. Het Cft verzoekt u om aan te geven welke investeringen dit jaar nog zullen plaatsvinden en op welke manier deze worden gefinancierd.

Financieel beheer

In de UR wordt een update gegeven over de lopende projecten ter versterking van het financieel beheer. Tijdens het laatste bezoek van het college aan u in oktober jl. stelde het Cft vast dat inmiddels op diverse deelplannen voortgang wordt geboekt bij de uitvoering van de roadmap gericht op een goedkeurende accountantsverklaring bij de jaarrekening 2021. Het Cft benadrukte het belang van deze voortgang en gaf de suggestie om voor de uitvoering van deze roadmap technische assistentie in te zetten. We spraken af dat het secretariaat van het Cft met uw ambtenaren een duidelijker beeld van de voortgang zal vormen waarmee de planning van de uitvoering voor de komende periode kan worden gemaakt en beoordeeld. Een bijeenkomst hiertoe is inmiddels gepland.

Verantwoording 2014-2018

De jaarrekening 2018 wordt momenteel door de SOAB en de ARC van een rapportage voorzien. Na ontvangst van deze rapportages zal het Cft zijn advies bij de jaarrekening 2018 uitbrengen. Het Cft verzoekt u om een spoedige vaststelling van deze jaarrekening te bewerkstelligen om daarmee het tekort voor 2018 te kunnen vaststellen.

Op 11 juli 2019 heeft het Cft zijn advies bij de jaarrekeningen van 2014 tot en met 2017 verzonden². Het Cft heeft hierin verzocht om de achterstand in vaststelling van de jaarrekening spoedig in te lopen. Tot op heden is nog geen van deze jaarrekeningen vastgesteld.

Informatie overheidsentiteiten en collectieve sector Curaçao

Op 8 oktober jl. zond het Cft u een brief met het verzoek tot aanlevering van de jaarrekeningen van de overheidsvennootschappen en de collectieve sector van Curaçao³. Inmiddels is gebleken dat de aanlevering vanuit de ministeries niet up-to-date is en hebben wij aanvullende informatie en jaarrekeningen van diverse overheidsvennootschappen en -stichtingen ontvangen. In de bijlage vindt u daarom een geactualiseerd overzicht van de jaarrekeningen die het Cft nog wenst te ontvangen. Ook zullen wij (ambtelijk) met u in overleg treden hoe de doorgeleiding van de jaarstukken is te verbeteren.

² Cft 201900086

³ Cft 201900138

Op 14 november jl. ontving het Cft een kopie van het schrijven dat de directeur van het CBS op 4 november jl. aan de RvM richtte, over de vaststelling van de collectieve sector⁴. Hierin brengt het CBS een advies uit over de samenstelling van de collectieve sector voor 2019 en 2020. Het Cft heeft kennisgenomen van dit advies en verzoekt u om met de RvM en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties tot vaststelling van de collectieve sector te komen voor dit en volgend jaar.

Tot slot

Het Cft is verheugd dat het CMC inmiddels is geopend en Curaçao de beschikking heeft over een nieuw ziekenhuis. Op 27 september jl. reageerde het Cft op uw leenverzoek betreffende het CMC⁵. Tijdens onze laatste gesprekken hebben wij hierbij uitgebreid stil gestaan. Daarbij is het in het bijzonder stil gestaan bij de aanvullende financiering door het consortium ook omdat een lening door Nederland niet op korte termijn kan worden geëffectueerd. Het Cft heeft u vanwege de aanvullende kosten die hiermee gemoeid zijn, geadviseerd de hoogte van deze financiering maximaal te beperken en een andere oplossing zoals een overbruggingskrediet te kiezen. Het Cft zou graag van u vernemen welk vervolg u heeft gegeven aan onze reactie op uw leenverzoek, de aanvullende financiering al dan niet via het consortium en de gevoerde gesprekken. Tevens vraagt het Cft u om duidelijkheid te geven over de gevolgen voor de begroting van 2019 en latere jaren zowel voor wat betreft de gewone dienst als de kapitaaldienst en de gevolgen voor de begroting van het ziekenhuis. Voorts is het Cft nog steeds in afwachting van de geoptimaliseerde businesscase en de second opinion van de SOAB.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft graag bereid die te geven.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

⁴ 20190133

⁵ Cft 201900128

Bijlage 1: Overzicht aan te leveren jaarrekeningen

Groen = Voor dit deel heeft inmiddels aanlevering plaatsgevonden

Overheidsvennootschappen				
<p>Het Cft hanteert het begrip overheidsvennootschap voor de vennootschappen waarin het Land deelneemt. De overheidsvennootschappen in dit overzicht komen overeen met de overheidsvennootschappen zoals aangegeven in de jaarrekening 2018 van Curaçao. De vennootschappen die door Curaçao aangewezen zijn tot de collectieve sector worden in de laatste kolom aangegeven.</p>				
	Naam	Meest recente jaarrekening bij het Cft	Nog aan te leveren	Collectieve Sector
1	Analytisch Diagnostisch Centrum N.V.	2017	2018	
2	Autobus Bedrijf Curaçao N.V.	2018		Ja
3	Buskabaai N.V.	2015	2016 - 2018	
4	Continuous Reliability N.V.	2018		
5	Cpost International N.V. (v/h Nieuwe Post NA)	2017	2018	
6	Curaçao Airport Holding N.V.	2018		
7	Curaçao Industrial & International Development Company	2017	2018	
8	Curaçao Oil N.V.	2017	2018	
9	Curaçao Ports Authority N.V.	2018		
10	Curaçao Dok Maatschappij Holding N.V.	2013	2015 - 2017	
11	Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider N.V.	2018		
12	Giro Bank NV	2012	2011, 2013 - 2018	
13	Integrated Utility Holding (Aqualectra)	2018		
14	Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen	2018		
15	PSB Bank (Postspaarbank) N.V.	2018		
16	Refineria di Korsou N.V.	2016	2017 - 2018	
17	Saba Bank Resources N.V.	2018		
18	Servicio Limpiesa Korsou N.V.	2017	2018	Ja
19	United Telecommunication Services N.V.	2017	2018	
20	Woningbouw Curaçao N.V.	2018		

21	NV Stadsherstel Willemstad	2017	2018	
Instellingen voortvloeiende uit wetgeving				
De entiteiten in dit overzicht betreffen de instellingen voortvloeiende uit wetgeving zoals aangegeven in de jaarrekening 2018 van Curaçao. De instellingen die door Curaçao aangewezen zijn tot de collectieve sector worden in de laatste kolom aangegeven.				
	Naam	Meest recente jaarrekening bij het Cft	Nog aan te leveren	Collectieve Sector
1	Algemeen Pensioenfonds Curaçao	2018		
2	APC Werklieden Pensioenfonds	2012	2015 - 2018	
3	Bureau Intellectuele Eigendommen	2018		
4	Bureau Telecommunicatie, Post & Utiliteiten	2018		
5	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten	2018	-	
6	Sociale Verzekeringsbank incl fonds AVBZ	2018	-	Ja
7	Cessantia Fonds	2018	-	Ja
8	Gemeenschappelijk Hof van Justitie	2012	2015 - 2018	
9	Landsloterij Nederlandse Antillen	2017	2018	
10	University of Curaçao Dr. Moises da Costa Gomez	2016	2017 - 2018	Ja
Geselecteerde overheidsstichtingen				
De entiteiten in dit overzicht betreffen een selectie uit alle overheidsstichtingen. De stichtingen die door Curaçao aangewezen zijn tot de collectieve sector worden in de laatste kolom aangegeven.				
	Naam	Meest recente jaarrekening bij het Cft	Nog aan te leveren	Collectieve Sector
1	Criminaliteitbestrijdingsfonds	2016	2015, 2017 - 2018	Ja
2	Curaçao Tourism Board	2017	2018	Ja
3	Fundashon pa Edukashon i Formashon di Fishi I Kapasitashon	2009	2015 - 2018	Ja
4	Fundashon pa Inovashon den Enseñansa	-	2015 - 2018	Ja
5	Fundashon Biblioteka Publiko Korsou	2016	2015, 2017 - 2018	Ja
6	Fundashon Kas di Kultura Kòrsou	2009	2015 - 2018	Ja

7	Fundashon Kuido di Ambulans	-	2015 - 2018	Ja
8	Fundashon Material pa Skol	-	2015 - 2018	Ja
9	Fundashon Maneho di Adikshon	2018	2016	Ja
10	Fundashon pa Planifikashon di Idioma	-	2015 - 2018	Ja
11	Fundashon Perspektiva i Sosten Integral / Skuchami	2011	2015 - 2018	Ja
12	Fundashon pa Guia Edukashonal	-	2015 - 2018	Ja
13	Fundashon Tayer Social	-	2015 - 2018	Ja
14	Fundashon Wega di Number Kòrsou	2017	2018	Ja
15	Raad voor Ouderenbeleid	-	2015 - 2018	Ja
16	Stichting Ontwikkeling Land- en Tuinbouw 'Plantage de Savaan'	-	2015 - 2018	Ja
17	Stichting Belastingaccountantsbureau	2018		Ja
18	Stichting Opvangtehuis Brasami	2009	2015 - 2018	Ja
19	Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten	2018		Ja
20	Gaming Control Board	-	2015 - 2018	Ja
21	Stichting GVI Curaçao	-	2015 - 2018	Ja
22	Stichting Monumentenzorg Curaçao	2018		Ja
23	Stichting Stimul-IT/ Curaçao Innovation & Technology Institute	-	2015 - 2018	Ja
24	Stichting Slachtofferhulp Curaçao	-	2015 - 2018	Ja
25	Stichting Studiefinanciering Curaçao	2015	2016 - 2018	Ja
26	Stichting Wegenfonds Curaçao	2016	2017 - 2018	Ja
27	Fundashon Desaroyo Deportivo Korsou	2015	2016 - 2018	Ja
28	Stichting Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis Dr. David Ricardo Capriles	2018		
29	Fundashon Kas Popular	2011	2015 - 2018	
30	Stichting Sint Elisabeth Hospitaal	2018	-	